

Asia: VN/1984/2019

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus

Vapaaehtoisuuden puutteeseen perustuva sääntely

Mitä mieltä olette ehdotuksesta säätää raiskauksen ja muiden seksuaalirikosten keskeiseksi tunnusmerkistökijäksi vapaaehtoisuuden puute ehdotuksen mukaisesti?

Sexpo-säätiö kannattaa ns. suostumusperustaista seksuaalirikoslainsäädäntöä, jossa keskeisenä suojeltavana oikeushyvinä on seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on keskeisimpiä eettisiä periaatteita liberaalissa seksuaalietiikassa ja siitä kumpuavassa oikeusfilosofiassa. Lisäksi se on keskeisenä lähtökohtana seksuaalioikeuksissa, joita käsitellään Maailman seksuaaliterveysjärjestön Seksuaalioikeuksien julistuksessa (World Association for Sexual Health 2014). Sexpo on ollut mukana laatimassa julistusta ja sen taustadokumentteja.

Koska suostumuksen arvioiminen ei ole yksinkertaista, eikä käytännössä aina helppoa, on lain valmisteluasiakirjoissa huomioitava useita varauksia:

- 1) Suostumuksen voi antaa useilla eri tavoilla, myös sanattomasti ja omalla toiminnalla; suostumuksen ei tarvitse aina olla eksplisiittinen ja sanallinen (ns. affirmative consent) ollakseen voimassa eettisesti ja juridisesti.
- 2) Suostumus voi henkilöiden yhteisellä sopimuksella olla jatkuvasti voimassa kuten usein on tapana ihmissuhteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaiseen kosketukseen tai kontaktiin ei tarvitse pyytää erillistä lupaa.
- 3) Suostumusperustainen lainsäädäntö ei saa tosiasiasa kaventaa nuorten, vammaisten ihmisten, ikäihmisten, mielenterveysongelmaisten tai muiden erityisryhmien oikeutta ryhtyä omalla päätöksellään seksiin; suostumusperustaisen lainsäädännön pitää lähtökohtaisesti mahdollistaa

vapaaehtoinenseksuaalinen toiminta kaikille ihmisille heidän tilanteestaan riippumatta, ei rajoittaa sitä.

4) Suostumusperustainen lainsäädäntö ei saa käytännössä heikentää syyttömyysolettamaa ja syytettyjen oikeusturvaa. Pelkkä syytös seksuaalirikoksesta ei vielä ole evidenssiä rikoksen tapahtumisesta.

Vapaaehtoisuuden jälkikäteinen arviointi on haastavaa tilanteissa, jotka ovat tavallisesti yksityisiä ja epämuodollisia, ja monesti seksuaalikäyttäytymiseen liittyy epäselvää kommunikaatiota, kulttuuristen olettamien seuraamista ja/tai päihteiden käyttöä. Erityisesti sanattoman viestinnän rooli seksuaalisissa tilanteissa tekee vapaaehtoisuuden arvioinnista hankalaa. Näistä seikoista johtuen lainsäädännön valmistelussa tulisi ottaa huomioon myös mahdollisuus lain väärinkäyttöön tilanteessa, jossa seksuaalisen tilanteen yhtä osapuolta syytetään suostumuksen laiminlyömisestä. Vaikka väärin perustein esitetyt syytökset ovat harvinaisia, laki ei lähtökohtaisesti saisi tuottaa asetelmia, joissa niiden esittäminen olisi erityisen helppoa, ja jossa syyttömyysolettama kääntyy sellaiseksi, että syytetyn henkilön pitäisi todistaa toimineensa oikein.

Nyt ehdotettava muotoilu jättää huomattavasti tilaa tapauskohtaiselle arvioinnille ja riskinä on, että tutkinnassa ja myöhemmässä todistelussa painottuu juurikin rikoksen uhrin käyttäytyminen. Esityksen mukaan teon ”tahallisuuden täyttymisen arvioinnissa olisi olennaista, mitä toisen osapuolen vapaaehtoisuudesta tai sen puuttumisesta on ulkoisesti havaittavalla tavalla ilmennyt, ja onko vastaaja tämän tahallisuusedellytyksen täyttävällä tavalla käsittänyt”. Tällöin ”riittäisi, ettei tekijä ole toisen osapuolen käytöksen perusteella voinut pitää tämän osallistumista vapaaehtoisena”. Myös tekijän tahallisuuden arvioinnissa huomio kiinnittyy helposti uhrin käytökseen itse tilanteessa.

Lisäksi aikaisemman seksuaalirikossäätelyn taustalla tahdonmuodostuksen arviointia on pidetty elämälle ja tavalliselle seksuaaliselle vuorovaikutukselle vieraana. Säätelyn lähtökohtana oleva avoimeen kommunikaatioon ja selkeästi ilmaistuun tahdonilmaisuun perustuva lähtökohta on kannatettava, mutta lainsäädännön muutos vaatii myös merkittävää seksuaalikulttuurin muutosta, jotta sen yhteiskunnalliset vaikutukset realisoituisivat. Keskustelukulttuurin luomiseksi ja vahvistamiseksi tarvitaan valistusta ja laajasti toteutettua kokonaisvaltaista seksuaalikasvatusta.

Mitä mieltä olette ehdotetuista säännöksistä, jotka koskevat tilanteita, joissa teon kohteella ei ole mahdollisuutta muodostaa tai ilmaista tahtoaan (rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 §:n 2 momentin 2 kohta)?

Pidämme säännöksiä ja niiden perusteluja pääsääntöisesti kattavina ja asianmukaisina.

Pelkotila suostumuksen pätevyyden kyseenalaistajana on eettisesti perusteltu seikka, mutta hyvin vaikea arvioitava. Joskus seksuaalisen teon kohteena oleva henkilö myös perustelee myöhemmin

pelkotilalla sitä, että hänelle oli hankalaa tai epämieluisaa sanoa selvästi ei lähentelylle. Tällaisten tilanteiden ratkaiseminen rikosprosessissa on äärimmäisen vaikeaa.

Vaikka pelko ja lamaantuminen ovat tunnettuja ilmiöitä seksuaalisesti epämieluisissa ja uhkaavissa tilanteissa, on seksuaalitalanteiden kommunikaatiossa huomioitava kaikkien osapuolten vastuu yhteisymmärryksestä. Pelkkä yksipuolinen arviointi ns. uhrin näkökulmasta saattaa sivuttaa sen tosiasian, että joukossamme on myös toimintakykyisiä kehitysvammaisia ja autismikirjon henkilöitä, joille vuorovaikutuksen vivahteet eivät ole selkeitä tai yksiselitteisiä, mutta jotka eivät etenisi seksuaalisessa tilanteessa, jos heille olisi sanottu selvästi "en halua tätä" tai muuta yhtä selkeää.

Kiitämme sitä, että perusteluissa on huomioitu ns. "jatkuva suostumus" kuten esimerkiksi ihmissuhteissa rakennettu yhteisymmärrys sallituista toimintatavoista. Tällainen yhteisymmärrys voi sisältää ennalta neuvottelematta mm. sadomasokistisia seksitilanteita, rajuja ja/tai yllättäviä seksuaalisia roolileikkejä tai nukkuvaan henkilöön kohdistuvia seksuaalisia tekoja. Ennalta neuvotellun suostumuksen nojalla tällaiset tilanteet ovat eettisesti hyväksyttäviä.

Muut aikuisiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalisen kajoamisen törkeän tekemuodon säätämisestä?

Pidämme ehdotusta kattavana ja perusteltuna.

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalista hyväksikäyttöä koskevasta säännöksestä?

Pidämme alisteisuutta ja valtasuhteen väärinkäyttöä koskevia pohdintoja pääsääntöisesti hyvinä ja tarpeellisina. Muodollista valta-asemaa koskevat tilanteet ovat keskeisimpiä tämän säännöksen kohdalla, ja olisi suotavaa, että säännöstä ei laajenneta niiden ulkopuolelle ilman painavia perusteluja, koska muiden valtasuhteiden määrittäminen tarkasti on hyvin hankalaa, eivätkä muunlaiset valtasuhteet välttämättä tuota eettistä velvollisuutta välttää seksuaalista lähestymistä.

Esimerkiksi tavanomaiset taloudelliset ja sosiaaliset valtasuhteet ovat monimutkaisia ja monimuotoisia, eikä niiden olemassaolo lähtökohtaisesti muodosta kenellekään alisteista asemaa, mikäli valtasuhde ei de facto synnytä tilannetta, jossa kieltäytyminen seksuaalisesta toiminnasta tuottaa painavia sanktioita. Alistaminen ja vallan väärinkäyttö pitäisi huolellisesti erottaa esimerkiksi sosiaalisesta paineesta tai henkilön persoonasta johtuvista vaikeuksista ilmaista omaa tahtoa.

On huomattava, että mikäli valtasuhteita tarkastellaan löyhästi, niin perinteinen avioliittojärjestelmä, jossa avioliiton osapuoli on usein taloudellisesti riippuvainen toisesta, tuottaisi jo sellaisenaan mahdollisen hyväksikäyttöasetelman, mikä ei varmastikaan ole tarkoituksenmukaista uutta lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Kohdassa, jossa käsitellään henkilön taivuttelua ryhtymään seksuaaliseen tekoon kolmannen osapuolen kanssa, on huomioitava tarkasti, ketä rikosvastuu koskee. Kolmas osapuoli voi olla täysin tietämätön seksuaalisen tilanteen taustalla olevasta taivuttelemisesta, jolloin hänkin on seksuaalisen hyväksikäytön uhri harhautuksen vuoksi.

Ehdotuksen yhteydessä tarkastellaan koko ajan 16-17 -vuotiaita nuoria erityisen ryhmänä, jotka katsotaan seksuaalisesti kypsempinä. Tässä yhteydessä olisi hyvä huomioida mahdollinen suojaikärajan muuttaminen Ruotsin kanssa samalle tasolle 15 vuoteen, sillä kulttuuriset tekijät Ruotsissa ovat samankaltaisia kuin Suomessa ja seksuaalikasvatuksesta sekä väestötutkimuksista saadun tiedon perusteella huomattavan iso määrä 15 vuotiaista on jo aloittamassa seksuaalielämäänsä.

Sexpo ei lähtökohtaisesti pidä tiukkaa ikärajaan tai kypsytyteen kohdistuvaa tarkastelua keskeisimpänä tekijänä nuorten seksuaalisen toiminnan eettisessä arvioinnissa, vaan pääpainon pitäisi olla vapaaehtoisuuden tarkastelulla heidänkin kohdallaan, jolloin kypsyys nähdään ennemmin reunaehtona vapaaehtoisuudelle kuin itsenäisesti merkittävänä arvioitavana asiana. Tämä kanta on linjassa esimerkiksi Maailman seksuaaliterveysjärjestön näkemyksen kanssa, jossa nuorten seksuaalioikeuksia pitää tarkastella yksilöllisesti kehittyvien voimavarojen (evolving capabilities) näkökulmasta pelkkien ikärajojen ja yleisluontoisten kypsyysarviointien sijaan.

Asiakirjassa tarkastellaan tätä kysymystä pääsääntöisesti hyvin ja aiempia seksuaalirikoslainsäädäntöä koskevia perusteluasiakirjoja paremmin, mutta nuorten seksuaalioikeuksien huomioiminen entistä merkittävämpänä tekijänä on tarpeen.

Mitä mieltä olette seksuaalista ahdistelua koskevan säännöksen soveltamisalan ehdotetusta laajennuksesta?

Pidämme ehdotusta kattavana ja perusteltuna. Seuraamusten näkökulmasta on tärkeää voida tehdä ero teon tahallisuuden ja heikon ymmärryksen välille. Esimerkiksi nuoret, kehitysvammaiset ihmiset, autismikirjon ihmiset, eräät mielenterveysongelmaiset sekä muistisairaajat ihmiset saattavat käyttäytyä rajattomasti ilman, että he varsinaisesti tarkoittavat loukata tai ahdistella toista. Heidän kohdallaan seuraamusten paletissa olisi hyvä olla kasvatuksellisia, ohjaavia ja kuntouttavia toimia tavanomaisten rangaistusten sijaan tai lisäksi.

Mitä mieltä olette ehdotetusta seksuaalisen kuvan luvatonta levittämistä koskevasta säännöksestä?

Pidämme ehdotusta kattavana ja perusteltuna.

Mitä mieltä olette sukupuoliyhteyden määritelmän ehdotetusta laajentamisesta?

Määritelmä itsessään on hyvä ja perusteltu, mutta termi "sukupuoliyhteys" on vanhentunutta kieltä. Tässä kontekstissa voitaisiin käyttää esimerkiksi suku- tai seksielimien koskettelua ja yhdyntää. Teon

seksuaalista luonnetta arvioitaessa voitaisiin käyttää määritelmää, jossa teolla tavoitellaan ja se on omiaan tuottamaan kiihottumista joko tekijälle tai kohteelle tai molemmille, mikäli teko olisi vapaaehtoinen.

Muita aikuisiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyviä huomioita?

Sexpo pitää seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä (8§) koskevaa kohtaa mahdollisesti virheellisenä. Kohdassa jää epäselväksi, mitä tarkoitetaan "tahallisuudella" silloin, kun henkilö ostaa seksiä ihmiskaupan uhrilta. Jos tahallisuus tarkoittaa sitä, että ostaja tietää henkilön olevan seksikaupan uhrin, niin mahdollinen raiskausrikokseen syyllistyminen voi olla perusteltua.

Jos taas tahallisuudella viitataan seksin ostamiseen ylipäätään tai seksin myyjän aseman selvittämättä jättämisen tms., niin ehdotus on virheellinen. Seksin ostamista parituksen tai ihmiskaupan uhrilta ei voi pitää raiskausrikoksena, sillä ostaja lähtee siitä oletuksesta, että ostotapahtuma sisältää sopimisen suostumuksesta ja myyjän vapaaehtoisuudesta. Mikäli myyjä on esimerkiksi ihmiskaupan uhri ja alisteisessa asemassa harhauttaa seksin ostajaa, on rikoksen katsottava tapahtuneen parittajan tai alistamiseen syyllistyneen henkilön tekemänä kuten seksuaalisen hyväksikäytön kohdalla esitetään. Harhautettu ostaja on myös seksuaalisen hyväksikäytön uhri, kun hänet on harhautettu ostamaan seksiä ihmiskaupan uhrilta.

Paritusta (10§) koskeva lainkohta tulisi poistaa kokonaan, ja siirtää erilaiset taloudelliseen riistoon, kiskontaan, vapaudenriistoon tai muunlaiseen pakottamiseen liittyvät rikokset muihin lainkohtiin. Paritusta koskeva laki ei nykytilassaan vastaa seksuaalioikeuksiin kytkeytyvää vallitsevaa käsitystä seksityöstä ammattina, vaan sisältää vanhentuneita kohtia, joissa esimerkiksi normaaliin liiketoimintaan kuuluvat elementit kuten tilan vuokraaminen, markkinointi tai välityspalveluiden käyttäminen määritellään rikoksiksi. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamiseen liittyvä kriminalisointi ei voi johdonmukaisesti sisältää elementtejä, jotka kriminalisoivat normaalia liiketoimintaa, sillä tällöin juuri kriminalisointi loukkaa henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta eli valintaa toimia seksityöntekijänä tai seksialan yrittäjänä.

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta säätää lapsiin kohdistuvia tekoja koskevat säännökset omaksi kokonaisuudekseen?

Ehdotus on kannatettava.

Mitä mieltä olette lapsenraiskausta koskevasta säännöksestä?

Ehdotettu säännös on turhan ehdoton ja jyrkkä erityisesti tarkastellessaan nuorten välisiä tilanteita, joihin voi kuulua seksikokeiluja, erilaisia leikkejä ja uteliaisuudesta johtuvaa oman ja toisen kehon tutkimista. Nuorten välisen ikäeron vuoksi tällaisen toiminnan nimittäminen "lapsenraiskaukseksi" on jyrkkää, ja voi johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi kehitykseltään hitaan 15-vuotiaan

henkilön kohdalla, joka on osallistunut seksuaaliseen leikkiin uteliaisuuttaan alle 12-vuotiaan henkilön kanssa.

Vaikka tällaiset tapaukset ovatkin harvinaisia, lain tulisi voida ottaa huomioon teini-ikäisten ja esiteini-ikäisten henkilöiden suuret yksilölliset kehityserot ja erilaiset tilanteet, joissa seksuaalisia kokeiluja tai leikkejä voi syntyä. Laki ei saisi hyvää tarkoittaessaan olla kuitenkaan elämälle vieras siten, että lapset nähdään epäseksuaalisina olentoina, joiden seksuaalinen toiminta nimetään lähtökohtaisesti lapsenraiskauksena. Juuri teini-ikäisten ja esiteini-ikäisten keskinäisissä tilanteissa lainsäädännön tulisi mahdollistaa runsaasti harkintavaraa ja asiantuntijoiden selvityksiin perustuvaa arviointia sen sijaan, että asetettaisiin jyrkkiä rajoja.

Lisäksi ”lapsenraiskaus” on terminä keho, koska se rakentaa todella jyrkän mielikuvan erottelematta tekoja, tilanteita ja olosuhteita toisistaan erilaisten vakavuusasteiden mukaan. Sexpo ei kannata jyrkän ja tulenaran termistön käyttöönottoa tällaisessa kontekstissa, vaan esittää perusteltujen ja vivahteikkaampien termien käyttöä. Lapsenraiskaus on terminä bensiiniä julkisen keskustelun liekkeihin asioissa, joissa yhteiskunnassa tarvitaan enemmän ymmärrystä, selkeyttä ja perusteltuja päätöksiä seksuaalirikosten tosiasialliseksi ennaltaehkäisemiseksi.

Mitä mieltä olette seksuaalista kajoamista lapseen koskevasta säännöksestä?

Ehdotus on pääsääntöisesti hyvä ja perusteltu. Pohdinta lasten ja nuorten kypsydestä ja ikäerosta on pääsääntöisesti tasokasta. Erilaisten ikäkategorioiden tarkastelun sijaan olisi huomiotava teini-ikäisten ja esiteini-ikäisten kypsyden, seksuaalitietojen ja seksuaalisen itsemääräämisen hyvin yksilöllinen kehitys. Siksi olisi tärkeää, että kohdassa painotetaan yksilöllistä autonomian ja vapaaehtoisuuden arviointia teknisen ikäraja-perustaisen tarkastelun sijaan.

Tässä yhteydessä olisi hyvä huomioida mahdollinen suojaikärajan muuttaminen Ruotsin kanssa samalle tasolle 15 vuoteen, sillä kulttuuriset tekijät Ruotsissa ovat samankaltaisia kuin Suomessa ja seksuaalikasvatuksesta sekä väestötutkimuksista saadun tiedon perusteella huomattavan iso määrä 15 vuotiaista on jo aloittamassa seksuaalielämänsä.

Sexpo ei lähtökohtaisesti pidä tiukkaa ikärajaan tai kypsyteen kohdistuvaa tarkastelua keskeisimpänä tekijänä nuorten seksuaalisen toiminnan eettisessä arvioinnissa, vaan pääpainon pitäisi olla vapaaehtoisuuden tarkastelulla heidänkin kohdallaan, jolloin kypsyys nähdään enemmän reunaehtona vapaaehtoisuudelle kuin itsenäisesti merkittävänä arvioitavana asiana. Tämä kanta on linjassa esimerkiksi Maailman seksuaaliterveysjärjestön näkemyksen kanssa, jossa nuorten seksuaalioikeuksia pitää tarkastella yksilöllisesti kehittyvien voimavarojen (evolving capabilities) näkökulmasta pelkkien ikärajojen ja yleisluontoisten kypsyysarviointien sijaan.

Ehdotuksessa on erikoinen kohta, jolla rajataan määritelmän ulkopuolelle ”asianmukaisesti suoritettut leikkaukset ja muut vastaavat toimenpiteet”, minkä on tulkittava tarkoittavan uskonnollisia tai kulttuurisia rituaaleja ja tapoja, joissa muokataan tai leikataan lapsen sukuelimiä.

Vaikka näissä ei ole kyse sinällään seksuaalisesta teosta, loukkaavat ne lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta kajoamalla tämän sukuelimiin. Rajaus on ristiriidassa kaiken muun tekstin kanssa, jossa painotetaan, että loukkauksen ei tarvitse olla edes suoraan kehoon kajoavaa, mutta esim. tyttöjen ja poikien sukuelinten silpomisen kohdalla väkivaltainen kajoaminen sukuelimiin rajataan pois. Faktuaalisesti arvioiden kevyt sukuelinten koskettelu on vakavuudeltaan paljon kevyempi teko kuin sukuelinten silpominen.

Seksuaalisten tekojen listassa pitäisi ottaa huomioon, että seksuaalikasvatuksessa voidaan keskustella lasten ja nuorten kanssa avoimesti seksistä ja seksuaalisuudesta sekä näyttää seksuaalikasvatusmateriaalia kuten kuvia ja videoita, joita voidaan teknisesti pitää pornografisina, esimerkiksi valokuvia sukuelimistä tai yhdynnästä. Tällaiset tilanteet pitäisi rajata selkeästi rangaistavuuden ulkopuolelle.

Mitä mieltä olette sukupuolilyhteyksien ja seksuaalisten tekojen säätämisestä rangaistavaksi sellaisenaan lapsenraiskauksena tai seksuaalisena kajoamisena lapseen, kun ne kohdistuvat alle 12-vuotiaaseen lapseen?

Yksilö- ja tilannekohtainen arviointi on aina välttämätöntä. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa arviointi ja jousto tilannekohtaisesti vapaaehtoisuuden, kypsyyden ja muiden tilanteeseen vaikuttavien seikkoken perusteella. Kategoriset kiellot tai ratkaisut eivät sovellu seksuaalieettiseen tarkasteluun eivätkä seksuaalikasvatuslähtöiseen arviointiin lapsen tai nuoren kypsyydestä. Jyrkkien linjausten sijaan on painotettava yksilölähtöistä tarkastelua.

Mitä mieltä olette muutoksista paritusta koskevaan sääntelyyn?

Paritusta (10§) koskeva lainkohta tulisi poistaa kokonaan, ja siirtää erilaiset taloudelliseen riistoon, kiskontaan, vapaudenriistoon tai muunlaiseen pakottamiseen liittyvät rikokset muihin lainkohtiin. Paritusta koskeva laki ei nykytilassaan vastaa seksuaalioikeuksiin kytkeytyvää vallitsevaa käsitystä seksityöstä ammattina, vaan sisältää vanhentuneita kohtia, joissa esimerkiksi normaaliin liiketoimintaan kuuluvat elementit kuten tilan vuokraaminen, markkinointi tai välityspalveluiden käyttäminen määritellään rikoksiksi. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamiseen liittyvä kriminalisointi ei voi johdonmukaisesti sisältää elementtejä, jotka kriminalisoivat normaalia liiketoimintaa, sillä tällöin juuri kriminalisointi loukkaa henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta eli valintaa toimia seksityöntekijänä tai seksialan yrittäjänä.

Mitä mieltä olette muutoksista lasta seksuaalisesti esittäviä kuvia koskevaan sääntelyyn?

Sukupuolisiveellisyyden korvaaminen seksuaalisuudella on hyvä ja perusteltu uudistus (kts. myös kohta "muita huomioita").

Ehdotuksen rajaus ja perustelut tulisi kytkeä selvästi tosiasiallisesti lasta esittäviin kuviin (esim. videot, valokuvat ja mallista tehdyt piirroset), joiden valmistamisessa on tapahtunut lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Täysin fiktiiviset kuvat ja muut materiaalit tulisi rajata kokonaan rangaistavuuden ulkopuolelle, sillä niiden valmistamiseksi ei ole tapahtunut hyväksikäyttöä, eikä ole tehty vahinkoa lapselle.

Fiktiivisten kuvien ja muiden materiaalien kieltäminen on moralistista lainsäädäntöä, mikä on heikosti perusteltavissa oikeushyvien suojelemisen pohjalta. Fiktio kieltäminen on myös heikosti perusteltavissa lainsäädännön koherenssin perusteella, sillä muussa fiktiossa esitetään laajalti raakaa väkivaltaa, kidutusta ja monenlaisia yleisen moraalin ja tuntojen kannalta järkyttävää ja vaarallista sisältöä.

Vapaassa yhteiskunnassa mielikuvituksen tulisi olla vapaata myös sellaisissa aiheissa, jotka saattavat järkyttää monia. Järkyttävien sisältöjen levittämistä on perusteltua rajoittaa esimerkiksi täysi-ikäisyyden perusteella, mutta kriminalisointiteoria ei tue yleistä fiktiivisten aineistojen kieltoa vain siksi, että niissä esiintyy joitakuuta ahdistavaa ja järkyttävää sisältöä.

Muita lapsiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyviä huomioita?

Lainsäädännössä tulisi huomioida rangaistusten lisäksi myös kuntouttavat ja ennaltaehkäisevät toimet. Niillä voidaan puuttua pelkkiä jälkitoimia paremmin rikosten esiintyvyyteen ja uusimiseen. Sexpon SeriE-hanke on yksi esimerkki ennaltaehkäisevien ja kuntouttavien toimien toteuttamisesta.

Rangaistukset

Mitä mieltä olette ehdotetuista rangaistusasteikoista?

Rangaistusten koventaminen ei Sexpon käsityksen mukaan ole tehokas tai merkittävä keino rikollisuuden vähentämiseksi. Rangaistusten koventamisen sijaan voimavaroja olisi hyvä suunnata rikoksia ennaltaehkäisevään ja kuntouttavaan toimintaan.

Muut huomiot

Huomioita esityksen arvioituihin vaikutuksiin liittyen?

Ei huomioita.

Huomioita muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin liittyen?

Ei huomioita.

Muita huomiota liittyen esitettyihin lakiehdotuksiin?

Seksuaalirikoslainsäädännön muutokset edellyttävät toteutuessaan ammattitoimijoiden kouluttamisen ohella avointa tiedottamista ja laajaa yhteiskunnallista keskustelua siitä millaisena seksuaalisuus ja lainsäädännöllä suojattavat oikeushyvät nähdään 2020-luvun Suomessa. Seksuaalikasvatuksen strukturoitu turvaaminen ja laajemman yhteiskunnallisen keskustelun käynnistäminen tukisi lainsäädännölle asetettujen vaikutusten saavuttamista. Seksuaalikasvatuksen ja -neuvonnan merkitys tulisi tunnistaa ja palvelut tulisi saattaa kiinteäksi osaksi julkisia palveluita.

Muutoksia ehdotetaan myös rikoslain 17 lukuun, jossa säädetään rikoksista yleistä järjestystä vastaan. Tässä yhteydessä tulisi myös pohtia käsitettä Sukupuolisiveellisyyden loukkaamisesta. Aikaisemmin rikoslainsäädännöllä painotettiin yksilöiden seksuaalisen käyttäytymisen ohjaamista ja moraalien ylläpitämistä nykyisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden sijaan. Historialliset lähtökohdat heijastelevat edelleen rikoslain 17 luvussa rikoksista yleistä järjestystä vastaan. Kehittynyt käsitys sukupuolisiveellisyydestä nyky-yhteiskunnassa saattaa olla vieraantunut aikaisemman lainsäädännön lähtökohdista.

Paalanen Tommi
Sexpo-säätiö